

Wonen in een dorp

Ook in de Westhoek ondergaan dorpen veranderingen. Nieuwe woningen en functies beïnvloeden er het straatbeeld. Er is sprake van vergrijzing, ontgroening en een dalende woningbezetting. En er zijn nieuwe uitdagingen zoals de gevolgen van de klimaatverandering en de behoefte aan meer duurzame energiebronnen.

Jonge huishoudens, afkomstig uit de sterk verstedelijkte kustgemeenten, kregen steeds meer belangstelling voor oude- en betaalbare -woningen in de kleine dorpen van de Westhoek.

[FOTO: REPORTERS]

Bern Paret regiocoördinator Westhoek, provincie West-Vlaanderen.

De Westhoek – de naam zegt het al – is een plattelandsgedebied in het uiterste westen van Vlaanderen. Door zijn ligging – bij de Noordzee en de grens met Frankrijk en Wallonië – behoort de regio binnen Vlaanderen tot de periferie. De verscheidenheid aan landschappen – met duinen en polders, de IJzervallei en de heuvels rond Ieper – zet zich in Noord-Frankrijk voort. Typisch voor de Westhoek zijn de vele kleine dorpen, de kleine stedelijke centra waarvan Ieper met 35.000 inwoners het grootste is, het relatief grote belang van de agrarische sector, de beperkte ontsluiting door snelwegen en openbaar vervoer en de heel sterk verspreide bebouwing. De Eerste Wereldoorlog is er nog altijd goed zichtbaar in het landschap, het cultureel erfgoed en de wederopbouwarchitectuur van het interbellum. Vooral in samenhang met de geschiedenis van het gebied is er sprake van een verouderd woningbestand. De daling van het lokaal voorzieningsniveau en van het aantal inwoners leidde halverwege de jaren 1990 tot grote bezorgdheid over de leefbaarheid van de dorpen in de Westhoek.

Die bezorgdheid, gecombineerd met vragen over de toekomstige ontwikkeling van een landelijke regio, vormde de aanleiding voor een grootschalig onderzoek in opdracht van de provincie West-Vlaanderen¹. Uit dat onderzoek bleek al gauw dat er verschillende visies op de dorpen mogelijk zijn en dat er behoefte was aan een andere probleemdefinitie. Vanuit de visie van het autonome dorp – het dorp als een wereld op zichzelf, het dorp van Wim Sonneveld, zie ook het interview met Frans Thissen elders in dit nummer – was er sprake van een somber toekomstperspectief. Vanuit de visie van het woondorp bleek in een groot aantal dorpen de woonfunctie voor een nieuwe dynamiek te kunnen zorgen.

De overgang van autonoom dorp naar woondorp is het gevolg van twee soorten schaalverandering. Op economisch en sociaal gebied is er sprake van schaalvergroting, mede dankzij een toegenomen mobiliteit. De afstand tussen wonen en werken wordt almaar groter en voor sociale relaties is men steeds minder op het eigen dorp aangewezen. Het dagelijks leven 'regionaliseert'. In samenhang daarmee is het dorp een bewust gekozen woonplek geworden binnen een ruimere, regionale woningmarkt en wordt de kwaliteit van de lokale woonfunctie belangrijker. Maar tegelijkertijd is er ook sprake van schaalverkleining. De binding met het dorp is steeds minder een zaak van geboorte en woonduur, mensen kiezen nu voor een woonomgeving die aansluit bij hun identiteit en voelen zich daar ook heel direct bij betrokken. Deze nieuwe dynamiek vind je vooral in dorpen met woonmogelijkheden voor jonge gezinnen en een gunstige ligging ten opzichte van stedelijke centra of mobiliteitsassen (dynamisch door mogelijkheden), of in dorpen die beschikken over unieke lo- ➔

¹ De Roo en Thissen 1997.